

János csavargó volt. Azt is írhatnám, hogy utazott, utazgatott, de miért írom, amikor utazáson egészen mást ért az ember, mint amit János – márciustól novemberig – művelt. János nem ült vonatra, sőt szerekre se kéredzkodott fel, bár ha felkínálták, elfogadta.

Azt tán nem kell mondanom, hogy a templom egerre Jánoshoz képest zsíros bankár volt, de őt ez a körülmény egyáltalán nem zavarta. Jó emberek mindegyike akadt, sőt olyanok is voltak – különösen az asszonyok között –, akik útravalót tettek a tarisznýába. Ezeknek János kitudakolta a címét, és karácsonyra képeslapot küldött „Egy szegény vándor” aláírással. Láttam ezeket a lapokat, mert Jánosnak bizalmasa voltam, s ő is nekem.

János – nincs ebben semmi szégyellnivaló – a nagybátyám volt. A nagyapám testvére. Nem hallgatom el azt se, hogy Jánost ezen a néven kevesen ismerték, mert barátnak és rokonnak János egyszerűen „Sinyi” volt. Jánosnak csak nagyon ritkán szólították.

Sinyi öregember lett egyszerre, és mindig derült, kék szeme riadtan rebbent meg, mintha ütést várna.

– Sinyi bácsi megjött-e már? – írtam nagyapámnak úgy késő novemberben, mert aggódtam érte, és szeles, esős délelőttökön, ha kinéztem az iskola ablakán, őrá gondoltam.

De Sinyi bátyámat nem kellett féltetni.

– Sinyi bátyád András-napkor megjött, most a kályhákát tapasztja... – írta nagyapám, aki a napokat név szerint tartotta számon, lévén a kalendárium fontos olvasmánya.

Igen, Sinyi mestere volt a kályháknak, óráknak, záraknak, késeknek..., de minek soroljam fel – mindennek! Ha kellett, egércsapdát csinált, vagy szélkereket madárijesztőnek, a törött fazekat megdrótozta, és ha az órák nem jártak úgy, mint a katonák, rendbe szedte őket. Ilyenkor halkán füttyörészett a szétszedett sárgaréz kerek felett, néha szólt hozzájuk, ha elbújt valamelyik csavar:

– Hol vagy, te kis laposfejű? – aztán vidáman rám nézett:

– Így van ez testvér! Láttad, hogy elbújt a kis haszontalan...

Mert én ott ültem Sinyi mellett, aki öreg volt, mégis mindvégig gyerek, egyszóval: a testvérem. Egy szemvillanással megértettük egymást, és el nem árultam volna, ha megnyúznak, akkor se.

Igen – ezt is bevallom –, Sinyinek voltak dolgai, melyeket takargatni kellett. Sinyi szerette az italt, s ezen a szón nem vizet értek...

A házban mindig volt bor, de a borosüveg állandóan vándorolt, azaz dugva lett Sinyi elől, aki hajnalban megszimogatta a fejem:

– Hova tették...?

– A dívány mögé.

Sinyi vidáman pattintott az ujjával.

– A ravaszok! De minket se a gólya költött, igaz-e?

Azzal eltűnt a sötét előszoba irányában.

Néha Sinyi kétszer is kiment a díványhoz látogatni, de ilyenkor vízzel pótolta a hiányt. Ebédnél azután a nagyapám, amikor letette a borospoharat, hosszan nézett Sinyire, de nem szólt semmit. Sinyi azonban erősen elpirult... Este pedig – „szorgalmas ez a gyerek” – addig ültem könyveim felett bóbiskolva, amíg ki nem lestem a borosüveg útját.

Részezen azonban csak egy-kétszer láttam Sinyit, s akkor dalolt is. De csak egy nótát, mindig csak egyet:

... a nyáron,

Csősz leszek én a nyáron.

Kalapomnál pipitér,

Úgy járok a határon...

Nagyaném már az ajtóban várta, mert Sinyi éneke elül járt az erdei úton.

– János! – szólt a nagyaném, és szeme olyan lett, hogy nem szerettem ránézni.

– János, gyere be!

És Sinyi bátyám ment a suhogó szoknyájú öregasszony után csendesen.

Másnap aztán szétszedett valami órát vagy lakatot, csak hogy tegyen valamit, de nem szólt sem a kerekhez, sem hozzám.

Ilyenkor haragudtam az öreganyámra. Mire azonban az óra készen lett, mintha a bánatát is belerakta volna a ketyegő kis szerkezetbe, derűs, kék szeme csillogni kezdett:

– Így van az testvér, csípje meg a lódarázs, de tudod, összeakadtam egy kameráddal, aztán kocsmában az igazi. Más még a szaga is a bornak...

– Tegnap elől hagyták az üveget, vettem ki belőle...

– Hej, testvér, testvér, ha te nem lennél... Hova tetted?

Igazán szomorúnak csak egyszer láttam. Kis ládájában keresett valamit, és egy könyvecske akadt a kezébe. Régi elemista ábécé volt. Akkor leült a láda mellé, lapozgatta, szeme elhomályosult, arcát ráhajtotta a könyvre, és vállát rázta néma zokogás. Ijedten mentem ki a szobából.

– Sinyi bácsi sír – mondtam a nagyanyámnak, aki megtörölte a kezét, és benyitott Sinyihez. Csendesen kihúzta a kezéből a könyvet, és rácsukta a láda fedelét.

– Gyere, János – simogatta meg a fejét –, ne szomorítsuk a régieket... No, gyere!

És bementek a szobába, és láttam, hogy nagyanyám pénzt adott Sinyinek.

– Most én mondom, hogy eredj, hátha összeakadsz valami jó baráttal... Eredj csak nyugodtan, tudom, hogy kocsmában jobban esik... Ha már így van...

Amikor Sinyi kiment a szobából, és léptei eldobogtak az ablak alatt, nagyanyám rám nézett:

– János bátyádnak volt egy kislánya, elgázolta va-

lami kocsí. Azé volt ez az ábécés-könyv. Aztán a feleségével is lett valami, régen volt, azóta ilyen szegény bátyád – és sokatmondó mozdulattal a fejére mutatott. – De ne tudj róla...

És estefelé, amikor ködöt szitált már az alkony, dűnnyögve, távolról a vidám dal mérhetetlen szomorusággal lengett végig a tájon s a szívünkön:

*...kalapomnál pipitér,
Úgy járok a határon...*

(1953)

*

Megjelent az Új Emberben, 1953. szeptember 20-án. Tartalmazza a Vasárnap délután (1991), Számadás (1997) és a Sárgarézpatkók (2007) c. kötetek.